

Kjetil Veslum

kjveslum@gmail.com

Verkensbakkein 120

2670 Otta

15. Juni 2020

Sel kommune

Høring 2020/128

Innspill til Lokal høring - Utredning Otta skole 1-7 med hall og barnehagestruktur i Otta krets

Jeg ønsker med dette å komme med et innspill i denne saken, som delvis sakkyndig person. Jeg påberoper med denne statusen, etter at jeg våren 2019 presenterte og forsvarte min masteroppgave i karriereveiledning. Oppgaven bestod av et forskingsarbeid, der jeg undersøkte forskjellige aspekter rundt temaene flytting og arbeid. (Oppgaven er publisert på Brage, under tittelen «Flytting eller lediggang? Et vanlig men vanskelig valg».) Jeg vil også påberope meg en viss kjennskap til hvordan debatten oppleves for mange foreldre, siden jeg selv har barn i barnehage og skole på Otta. Mitt innspill vil derfor ikke være rent sakkyndig, men også farget av mine personlige verdier.

Ett av funnene som kom frem fra mitt forskingsarbeid, er at det særlig er våre verdier som bestemmer hvor vi velger å bo. Dette er så fremtredende, at det ofte har langt større betydning enn mulighet for arbeid, lønn, eller andre karrierehensyn. For eksempel er det gjerne verdiene som gjør at folk velger å bo i Sel kommune, til tross for at det økonomisk kunne vært lønnsomt og flytte. Likeens er det gjerne verdiene som får folk til å flytte til et lite sted som Otta, fra større byer.

Verdier som kan være typiske for flytting til mindre steder er nærhet til natur, roligere tempo i hverdagen, nærhet til familie (særlig når en har små barn), trygge og oversiktlige oppvekstvilkår, tradisjon, landlig idyll, et mindre steds unike karakteristikk, og at stedet sees som en del av ens identitet. Verdier typiske for de som velger å flytte i retning rural-urban (til storbyer), finner vi verdier som arbeid, penger, status, flere potensielle lekekamerater for barna, mobilitet i hverdagen, fritidsaktiviteter og utdanningsmuligheter.

Jeg vil på bakgrunn av dette rette en advarende pekefinger mot sentralisering i valg av skoleløsning, og ikke minst barnehageløsning, for Otta. Ved å velge en for sentrumsnær lokasjon, risikerer en å miste noe av den opplevde tryggheten, som kunne fått unge foreldre til å flytte til Otta. Det samme gjelder ved å lokalisere veldig mange barn og unge på ett samlet geografisk område, særlig på tvers av alle 10 klassetrinn; en risikerer at det oppleves som mindre oversiktlig og trygt for foreldre. Dette punktet gjelder kanskje enda sterkere for samlokalisering av barnehage. Å oppleve barnehagen som oversiktlig, nær og trygg er verdier som har svært stor betydning for foreldre.

Ved å bygge nytt, moderne og høyteknologisk, kan vi melde oss på konkurransen om de som har dette som verdier. Men kan egentlig Otta klare å ta opp kampen med større byer på disse områdene? Og selv om vi klarer å måle oss med de større byene på disse verdiene, (noe jeg ser som urealistisk siden vi ikke kan ha håp om å nå samme nye, moderne og høye nivå på andre områder som kultur og utdanningsmuligheter,) vil det ikke være nok. For i et verdimesig dødt løp, tar de større byene enkelt overtaket når vi kommer til karrieremuligheter, utdanningsmuligheter og lønn.

Hvis vi skal gjøre en investering i størrelsesorden hundretalls millioner, er det ikke godt nok å tenke budsjett og kostnader. En MÅ tenke på hvordan valget påvirker de verdiene stedet kan tilby. Hvordan en bevarer stedets identitet og hvordan en gjør stedet attraktivt for potensielle tilflyttere. Hvis vi velger å spille storbyenes spill, og konkurrere med dem på deres premisser, dvs. deres verdigrunnlag, er jeg redd vi er dømt til å tape. Vi har ikke midler eller muligheter til å utkonkurrere dem. Prognosene peker på at stadig flere vil ha geografisk frihet i sin arbeidsplass, og hvis vi ønsker disse til Otta MÅ vi tilby noe de store byene IKKE har, på det verdimesige planet. Oversiktlig, trygghet, nærhet og varme. Skoler der du som forelder har en viss oversikt over hvilke andre barn ditt barn omgås med. Barnehager der du kjenner ansiktet på de ansatte, og der de ansatte kjenner igjen deg som forelder. Ikke pedagogiske fabrikker.

For meg personlig, er det ikke det viktigste at mine barn får en utdanning som har ekstremt høy effektivitet målt opp mot utdanningsdirektoratets mål. Udir har sine mål og metoder som er beregnet på å tjene landet i helhet, men som i langt mindre grad tar hensyn til lokale og personlige verdier som jeg mener vil gi mine barn et best mulig liv. Viktige mål, ja, men ikke de eneste, og kanskje heller ikke de viktigste. Og av verdiene jeg ikke ønsker for mine barn, er tanken på at «nytt», «stort», «sentralisert» og «moderne» automatisk er det beste. Den slags verdier får de dyttet på seg MER enn nok gjennom medier likevel. Å ta vare på tradisjoner, å finne ro, å leve et avslappet liv, å ta avstand fra bruk-og-kast mentaliteten, å kjenne og bry seg om menneskene en omgås til daglig. Det er verdier jeg ønsker å bringe videre. Hvis barna ledes til å tro at «større er bedre», og at «sentralisering fører til kvalitet», hvorfor skal de da velge å bli boende på Otta når de vokser opp? Sentraliseringstoget har ikke nådd endestasjon før det kommer til Oslo. Helt til slutt vil jeg også advare på det sterkeste mot å gå imot den beskjeden velgerne sist valg gav. Lokaldemokrati er en verdi, og kommunen har ikke på noen måte råd til å få rykte på seg for å være et sted der en maktelite overkjører flertallet.

Oppsummert: Å samlokalisere 1-10 trinn i sentrum kan ha store og langvarige negative konsekvenser for bosetningen. Det samme kan være tilfelle ved sentralisering til én stor barnehage.

Kjetil Veslum

Forelder på Otta, og Master i Karriereveiledning.